דם חטאת פרק אחד עשר זבחים צו.

מסורת הש"ס

ליקוטים

עין משפט נר מצוה

מיסף רש"י

שינויי נוסחאות

שיטה מקובצת

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. הואיל ואית להו תקנתא בליבון הא אוקימנא דטעמא משום בלוע הוא ולא אכישול קפיד קא דעימא גזירת הכתוב היא ונהי דבמשכן כתיב ישבר לפי שלא היו (לו) קבועין בהיות להם כבשונות לצרף כלי חרס אבל במקדש נהדרינהו לכבשונות שהיאור לוקחן כהם ויתלבנו: **אין עושים כבשונות בירושלים.** משום קטורת כדאמרינן בכנה קמא (דף פב:): **אשפשפום.** משכרי כלי חרס: **בקלנטו.** שם מקום [1]שנקרא על שם עבודת כוכבים כדכתיב (ישעיה מו) קרס נבו: **וקדושתן בחנור.** שאין נעשין בכלי שרת לפי שאין טעונין שמן כדאמרינן בפרק שתי הלחם (מנחות לח:) ליתמן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים בתנור מקדש להו: ואפי'

וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת [2]וכלי שרת דחרם לא עבדינן

אלא קדירות של מקדש אמאי (אמר רחמנא) [א] ישברו נהדרינהו לכבשונות א"ר זירא לפי [ב] שאין עושין [ג]כבשונות בירושלים אמר [ד] אביי וכי עושין אשפתות בעזרה אישתמיטתיה הא דתני [ה] שמעיה בקלנבו [ו] שברי כלי חרס נבלעין במקומן אלא [ז] הא [ח]דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה תנור של מקדש של מחבת הוה נעביד דחרם דהסיקו מבפנים הוא דכיון [ט] דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור

רוחמין דעירוי ככלי ראשון וקשה לרביני שמואל נהי דמהני עירוי רוחמין מכלי ראשון לתוך קערות ושאר כלים שדרך לערות בהן היאך יועיל לאותן קערות וכלים שהוכנסו כולן לתוך כלי ראשון ומלואן [י] מיקורין מכל צד בכל עובי הכלי לענין שיוכל לחזור ולהכניסן בתוך חילפם וקדירה מרוחמין של היתר כיון דקיימא לן כשמואל דאמר תתאה גבר ואינו מבטל אלא כדי קליפה ואם היינו מפרשים דעירוי כלי ראשון לגמרי ומבטל יותר מכדי קליפה ומאי דאמר שמואל דאינו מבטל אלא כדי קליפה זה דוקא בשני דברים יבשים שנוגעין זה בזה ואפילו בדבר לח כגון [כ] נטף מרוטבו על הסולת שאותו רוטב אינו כמו עירוי שהרי נפסקה אבל עירוי שאין כח הכלי ראשון נפסק מבטל לגמרי לפי זה יתיישב מה שאומר ר"ת דשופכין רוחמין עליהן הוא הכשר גמור אפילו לקערות שנותן בתוך

הסיר והאילפס ולא תקשי נמי מה שפירשתי [ז] לעיל דמוגלגלין על גבי קמח היכי פטור מחלה והלא אינו מבטל אלא כדי קליפה דאיכא למימר דמבטל לגמרי כדפירשתי מיהו ר"ת לא היה סובר כן מדאיתעביד אינו מבטל אלא כדי קליפה משום קושיא דתתאה גבר ות"ת הא דתנן בפ' חבית (שבת דף קמה:) כל שבת בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין [בשבת] חוץ ממלח הים וקולים המיספין ואי עירוי ככלי ראשון אמאי מדיחין וי"ל התם בכלי שני מיירי ואפי' הכי מדיחין אין שורין לא משום דמיחזי כמבטל ולא דמי לתבלין דשרי בפרק כירה (שם מב:) ליתן לתוך הקערה או לתוך הממחי דעשוין למתק את הקדירה ולא מיחזי כמבטל אי נמי לרבותא נקט מדיחין דאפי' הדהה אפור במלח יפן וקולים המיספין: **ואם** שם בל תאת בולה אסורה. ות"ת מאי שנא מהא דתמרינן בפ' כל הכשר (חולין קיא:) דגים שבלו בקערה מותר לאוכלם כבותה דנותן טעם בר נותן טעם מותר ובשם רש"י פירש ה"ר יהודה מתני דדוקא עלו שרו הא נתבשלו אסור [ח] ובא מעשה לפניו בגילים שנתבשלו בקדירה שבשלו בה חלב ואסר לעשות [ט] מוליאתא על גבי בשר ואין להביא ראיה לדבריו מקדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם (לקמן ע"ב) דהתם לאו נותן טעם בר נותן טעם הוא שהטעם שני באיסור אבל כאן הטעם שני בהיתר וקודם שיבא לידי איסור נתבטל הטעם בדגים לפי שהוא שני אבל יש לדקדק מגמרא שחתכו בסכין של בשר בשר לאוכלו בכותח (חולין דף קיח:) לתבל חורפיה בלע טפי וחביב כחד טעמא ולא גרע נתבשל מגמרא מיהו לפי לשון אחר שפירש בס קונטרס היינו [י] טעמא שיש חילוק בין קערה לבסיס דבסיס קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל בסיס [יא] טעמא שבשומן קרוש עליו ואינו ניכר כשמומחך [יב] הוי כלוען טעם הבא מן הממש ולפי זה אין ראיה מלענין שחתכו בסכין והך דתנור שטבא בגלאים נמי מפרש ר"ת דאי אפשר לו לתנור להתקנה יפה ונדבק בו השמנונית והוי בעין עד שיוסק ומיהו יש לדקדק לאפי' נתבשלו שרי מהא דאמר לקמן (דף נז.) דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ומותר לבשל האידנא שלמים בקדירה שבישל בה שלמים אתמול ולא אמרינן דקממעטו באכילת שלמים בה שלמים [יג]מטעם זה נמי יהו מותרין הבילים שנתבשלו בקדירה המולבת לעשות מהם מוליאתא בשר שבתוך המים נתבשלו ועוד דגבי שפוד ואפקלא מייתי בסוף ע"ז (דף עו.) הכיא דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ומיהו על כרחין אין זו ראיה לענין חטאת אין שייך לומר כן דבסוף ע"ז (שם) קשרי לבשל חטאת והדר שלמים והרי ממעטו באכילתן דמיתסרי לזרים לנשים ולעבדים ואין נאכלין אלא [טו] ליום ולילה וגם מיפקלי ביומא בחטאת ואין שייך כאן להתיר מכח נותן טעם בר נותן טעם כי אם היכא שיש שני נותני טעם של היתר אבל האחד של איסור לא דהוי כמו קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב תרומה לא יבשל בה חולין ועל כרחין [טו] יש לומר שם משום דמין במינו דאוקיימת כרוכא בעל וכבלי המקדש בגבל [יז] אלעזר דאמר לקמן (דף נז.) רקיק שנגע ברקיק וחמיצה נחמיצה גבי כלים אקלוי רבנן טפי ומיהו לי נתבשלו נמי מיהר אמרו רבנן מזמן אכילה של ראשון טעון מריקה ושטיפה לגבי שלמים דאתמול ושלמים דהאידנא דשייכים היתר דאין שבירת לומר גזירת הכתוב היא בדבר שמותר גמור בחולין אפי' מדרבנן. כדו"ך:

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו. תימה מאי קשיא ליה הא טעמא דשבירה לאו משום בלועה הויא אלא גזירת הכתוב אי שבירה ליה דתנור טעון שבירה אע"ג דליכא אלא כישול בלא בלוע ור"ת היה אומר דבסהוסקו נעשו ככלים חדשים תדע דאמרינן בכולה הש"ס (פסחים ל: ע"ז לד.) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם ואמאי הרי יוצא מידי דופיו ע"י החזרת כבשן אלא ודאי דבשהוסקו נעשו ככלים חדשים וחשיבי כלים אחרים דפנים חדשות באו לכאן ואע"ג [לגבי] טומאה כלי חרס טעון שבירה ואמרינן (כלים פ"ה מ"ז) תנור מולקן לשלשה כדכתיב תנור וכירים יותן ולא אמרינן אמאי יותן והלא בשהוסקו לא זז היא טהרתו דמשיב כבלי אחר וכן תנור שבשהוסקו נקליפי ערלה דאמרינן (פסחים דף מו:) חדש יותן אמאי לא דמי כלי חרס לתנור דכיון דתנור תמשיכו ע"י איסק לא חשיב פנים חדשות ושמא אף בתנור אם היה מוסקו בפנים וכחון בעין תחילת עשייתו שבהיותר עושהו נותנו בבכבן אפשר שזה היה מועיל מיהו קשה מהא דאמרי' בטוטה פרק היה מביא (דף טו:) גבי פיילי של חרס חדשה (וגבי כלי חרס של מלוגרע) אמר רבא לא שנו אלא שלא נתאכמו אבל נתאכמו פטולין מ"מ דומיא דמים מה מים שלא נשתנו אף כלי שלא נשתנה בעי רבא נתאכמו והחזירן לבכבן ונתלבנו מהו מי אמרינן כיון דאיתמו איתמו או לגמרא כיון דהדור הדור ולא פשיט מינה מידי ומאי מיבעי ליה הא אמרינן פנים חדשות באו לכאן ובכלי [יח] חרס [חדש] דמי דאפיר הוי אפיר כלי דומיא דמים שלא נשתנו ועוד קשה הא אפי' בחולין קי"ל (בפסחים דף ל:) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם מנא לן דמחטאתן ליכא למילף דהתם גזירת הכתוב כדפירש' אם תמצא לומר דבישול בלא בלוע טעון שבירה וגרלה לפרש דמאחר שהתיר הכתוב כלי נחשת במריקה ושטיפה ובכלי חרס לא התיר ש"מ דטעם משום בלועה הוא דזה יוצא מידי דופיו וזה אינו יוצא מידי דופיו ובישול בלא בלוע טעון [כא] שבירה וזה קבדא לומר לפי שהתמיר בו הכתוב לאותבו בכבלוע ודוקא בהגעלה אינו יוצא מידי דופיו אבל בהחזרת בכשונות יוצא וא"ת למה הצריך הכתוב שבירה דלא שייך לומר על הכתוב דלמא חיים ולא שאין עושין בכשונות בירושלים ויש לומר חידוש הוא שהתירו הכתוב בשבירה דהוה אמינא דלא מהניא שבירה כיון דעדיין טעם חטאת נחרם דלרבי שיהא הטעם בטל מן העולם כמו בכלי נחשת שעשו בו מריקה ושטיפה אבל הא פשיטא דכ"ש החזרת בכשונות דמהניא טפי ולא [כב] כספרים דגרסי הכא

קדירות של מקדש אמאי אמר רחמנא ישברו ליהדרו לכבשונות דמשמע דפריך אקלא מדקאמר אמאי אמר רחמנא:

הכי גרסינן כיון דאיכא שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור וקדושתן בתנור. תימה דשבק מנחת מאפה דכתיב בה תנור בכלדיל (ויקרא ב) וכי תימא משום דר"ש לא בעי הקדש בתנור כדדרש כפוף כל המנחות בחות מלה (מנחות סג.) מדכתיב תנור תנור ב' פעמים אלא שיהא הקדישן לשם תנור א"כ שתי הלחם ולחם הפנים נמי ר"ש לא מפליג כדמוכח התם ודייק לה מדתנן בפרק שתי הלחם (שם לה:) ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבי פאני ויש לומר דלא נקט מנחת מאפה משום דהיא נופה לא ידעינן לרבנן דר"ש אלא מעשי הלחם ולחם הפנימית [כג] שהן גמורה כדאמר בריש שתי הלחם (שם לו.) דרבי יהודה ור"ש דגמרא אליבי:

מסורת הש"ס

א) [חגיגה טו. כ"ק דף פב:], ב) יומא כא., ג) [לעיל לה:], ד) סנהדרין סג., ה) סוכה דף עה:

ליקוטים

נהדרינהו לכבשונות. ולא חיישינן משום דפקען הינו משום דכבשונות לא פקע. והכא [בהא דאמר רב קדירות בשבת ישכרון] לא אמרינן דיהדרינהו לכבשונות. שנות לו לאדם שיקח קדרה חדשה ולא שיחזיר קדרתו לכבשונות. שאין כיון זה לזה הנאה של כלום. אבל בני קדשים שיש להם כלים הרבה בעזרה [אם] אפשר להכשירן בכבשונות לא היו שוברין אותן. אי נמי איכא למימר דכבשונות נמי איכא למיחש דלמא פקען אלא שהבנים לא חששו בכך. שאין חסין כל כך על שכרון כלי חרס. ואם תאמר א"כ נשאמרו לפי שאין עושין בכשונות בירושלים למה לא אמרו דליטלינהו נומרי. איכא למימר אין הבנים מסרחין כל כך למלאות כל קדרה וקדרה נחלים. שאין עניות במקום עשירות. (מי' רבינו דוד פסחים ל:) נהדרינהו לכבשונות בר. קדרות אלו הואיל וכלי חרס אינו יוצא מידי דופיו אין לדם הנשר שהרי הבשרן בליבון ושעורות הוסק מבפנים אי הוסק מרובה כל כך מבחוץ עד שיתלבנו מבפנים ויסיר קליפותיו בפנין שאף זה לדעת ריב הפרשים הוסק מבפנים הוא וחכמים לא רצו לסמוך להתירו בהכשר זה שמא יחוס עליהם. והוא שאסר חיים עליהו דילמא פקע אלא שבדיעבד מיהא יראה שהוכשרו. ולדעתנו חזרה בכבשן מיהא הותרה בה שאין בזה שום חשש בקיעה. והוא שאסרו בזבחים קדרות במקדש אמאי ישברו נהדרינהו לכבשונות ותירץ בה שאין עושים כבשונות בירושלים. ואע"פ שהיו להם תנורים. אף בתנורים כל שהוסקן בהיסק הרגיל חיים עליהם. אבל בכשונות שהקדרות נעשות לשם אין שם חשש בקיעה. ויש מפרשים שאף חזרה בכבשן לא הותרה ומקדש שאני שאין שם טעם חיים עליהו דילמא פקען שהבנים זריזים הם אי שהן של צבור ואין חסות לצבור ואין נראה כן שאם כן היה להם להניחם בתנורים או להסיקם מבפנים. אלא שבכל מקום חרשישין למסיק שיחוס עליהן. ולא שאל בה אלא על חזרת כבשן מצד שאין שם חשש בקיעה כפי שכתבנו שהיי ממלאין אותה קדרות וסותמין פי התנור וטוחין אותו ודאי אינו מוציאן עד שיסתתו שיעור הראוי ובפסח מיהא חזרת כבשן הותרה אלא שהוא טורח גדול ונוח להם לקנות חדשות. ויש לי בזו דרך אחרת לומר שהכל בדין חסות לכל יחיד ויחיד אפילו בכשונות. והסק מבפנים וחזרת כבשן אחד הוא והוא הדין להנחה בתנור אלא שבבקדש אין טעם חסות. וזה שאל בה על הסק חזרת כבשונות ולא על הסק מבפנים והנחה בתנור פפני שהיסק מבפנים טורח יתר והנחה בתנור פפני שאין דרך להחם תנור שלא לעיבוד ובשהוסק תנורו של כל אחד ואחד כמלאו כן הצריך לו ואינו חוזר ומסיקו להכשיר קדירות ולשיבן שאל בה נהדרינהו לכבשונות ולא שאל בה היסק מבפנים שאין אדם רגיל לטרוח כל כך בשביל קדרה וכן הנחה בתנור אין אדם מסיק תנורו להכשיר קדרה ושאל בה לחזרת בכשונות שהוא בא לפי תומו שהקדרה הסיק בכשונו לעובד קדרות וזה יכול להבליעה עמהם ותירץ בה שאין עושין בכשונות בירושלים ותנור והיסק אין דרך בכך כפי שכתבנו הא אילו היו שם בכשונות או אם פ"מ הסיק לה להכשרם תנור או היסק מבפנים הוכשרו ואין טעם חסות מעכבם במקדש או שמא אף כל יחיד ויחיד בכל כיוצא באלו ריל בקדרה איסור אין בו טעם חסות הואיל וקדרה הכשר לא היו ראויות לו כלל להשתמש בהן שאינם חשובות בעיניו לכלום אבל בפסח מכירן שראויות לו לאחר הפסח או אף בפסח בענין חיים עליהו מפני שחשובות הן בעיניו אחר שראויות לו בלא הכשר זה ובהוך כך יראה שקדרה של איסור היה בהיסק מבפנים ואין לחוש לחיים עליהו דילמא פקען וכל שכן בזמנים הללו שהן בעזיות ביותר ובדבר מושם שאין בהן חשש חסות (מתיר פסחים ל ע"ב): לפי שאין עושין בכשונות בירושלים. וא"ת למה הטעינו הכתוב שבשבירה משום דאין עושין בכשונות בעזרה. למלאה נומרי דבהכי ליכא קושרא. ויל"ל אם היה מצריך הכתוב לשרוף בלועה האיסור ע"י בשונות או ע"י נומרי הייתי אומר דלא סני בשבירה משום שלא יהו אשפתות בעזרה אם יחדל הנס שלא יבלעו בכלים. או כיסום שעיריו בלועה האיסור בכלים. וכי פריך בזוכחים נהדרי לכבשונות לא איקרא פריך אלא אמתניתין דתתם (שם) דקא"ל פסחים ל ע"ב): דם חטאת מוכח ששבירתן בסמוך קדוש. אבל הא לא ידענן מקרא מנלן שאחר שבירתן אינו יכול להוציאן משם (מרי יחזקאל לפ ע"ב):

נא א מי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה יד:
נב ב מי' פ"ח מה הלכה יח:

שאין עושין כבשונות. מתרפות פרק לקדירות (ב"ק פב:): שברי כלי חרס. שמבטלים בהן קדשי קדשים ונלעגין נאסרת משום שתר ושעינן שבירה כדכתיב (ויקרא ו) וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר. ואכרכתו מתקום קדים כלמתרינן התם כמ' דם חטאת (לעיל פב:) ואם אין נבלעין נמנאי לאפשרות של שברים בעזרה (יומא כא.):

ב מי' ר"ש בפ"ב: ג מי' ר"ש בפ"ב: ד מי' ר"ש בפ"ב: ה מי' ר"ש בפ"ב: ו מי' ר"ש בפ"ב: ז מי' ר"ש בפ"ב: ח מי' ר"ש בפ"ב: ט מי' ר"ש בפ"ב: י מי' ר"ש בפ"ב: יא מי' ר"ש בפ"ב: יב מי' ר"ש בפ"ב: יג מי' ר"ש בפ"ב: יד מי' ר"ש בפ"ב: טו מי' ר"ש בפ"ב: טז מי' ר"ש בפ"ב: יז מי' ר"ש בפ"ב: יח מי' ר"ש בפ"ב: יט מי' ר"ש בפ"ב: כ מי' ר"ש בפ"ב: כא מי' ר"ש בפ"ב: כב מי' ר"ש בפ"ב: כג מי' ר"ש בפ"ב:

תוד"ה אלא ובו ושמא אף בתנור אם היה מסיקו בפנים ובאחרי בר' ר"ב עוד תוספ' מדר"ח לפלוגי המחיר לכבשן והסיקו מבפנים ומנחתן לא מהני כיון, שאין מחוסר מעבלת אלא לשייר מתאלה ומחיר לכבשונות נמי לא מהני כיון, כמחלה לא הכנה בה לשייר פנים חדשות מפני שדרך בהיר תמיכה כנר, המחיר לכבשונות נמי לא מהני כיון, ויש ליזהר חק. אלא מדברי התוספות שפירשו שאם הוסק מבפנים ומנחתן קטור, ולא"ת ר"ל מאי פרך כמחוך למה לי לא מתכת הלא אמרו מטם כשל בלא בלוע ובמים חדשות אין בו. ר"ל דבשל בלוע פרך תיפשוט מהכל דבשל בלא בלוע אסור אפילו ליעבד לאחר כל חרס ויקרקע, וקשיא לאחר דדחי לעיל דלעולם כמינן בלוע ומשום שרי מנחתו. ת"ש ר"ל דבשל בלא בלוע לא עדיף מפי חבלים ואחתוקים שם אקונה לבלוע לא מיתסר משום בשל חרס שהרי כלי מתכות דיים במריקה ושטיפה ושב אין נאסרין אפי' בחדשים לעיל דקדרות אחתי שכרי ויקן דפרק לעיל אחתי אסור בשל חרס בלא בלוע ואם אינו יכול לבלוע אלא בהסקה שעושה כלי מתחלה לא הכנה בה לשייר פנים חדשות מפני שדרך בהיר תמיכה כנר, המחיר לכבשונות נמי לא מהני כיון, ויש ליזהר חק. אלא מדברי התוספות שפירשו שאם הוסק מבפנים ומנחתן קטור, ולא"ת ר"ל דבשל בלא בלוע לא מהני כיון,